

[Flygaard]

ikke kunne tilslutte os forslaget om en rentefradragsreform. Baggrunden for, at vi ikke kunne gøre det, er vistnok almindeligt kendt. Men jeg vil gerne føje til, at det, vi vil sætte i stedet for, og som efter vores opfattelse vil være med til at skabe ligestilling – i hvert fald en væsentlig større ligestilling end den, man har i dag – er en forhøjelse af lejeværdien.

Kalnæs (SF):

Jeg skal ikke gå meget ind i den debat, der har været mellem hr. Fogh Rasmussen, hr. Keld Andersen og hr. Wilhjelm, kun sige, at jeg synes, at det, man bedst kan bedømme på, om der er et boligbehov i øjeblikket, er, at vi kan se, at der faktisk er en masse folk, der i allerhøjeste grad mangler boliger. Det gælder almindelige almennyttige boliger, og det gælder først og fremmest ungdomsboliger.

Til hr. Dræbye vil jeg gerne sige, at jeg da er enig i, at det at bygge nogle flere andelsboliger var en god ting. Det vil vi også gerne være med til. Jeg vil nu nok fastholde, at det radikale venstre var torpedoen under rentefradragsomlægningen. At der så sidder en enkelt tændsats her, er en anden side af sagen, men mere kan det nu ikke blive til.

Til hr. Flygaard vil jeg kun sige, at det er vanskeligt at få tilfredsstillt den efterspørgsel, der er efter lejeboliger, efter almennyttige boliger og efter ungdomsboliger, når der er sat en begrænsning på, så markedsmekanismen faktisk ikke kan komme til at virke. Derfor ville vi gerne have hævet det loft.

Jeg må da medgive hr. Flygaard, at man kommer nærmere en ligestilling mellem ejere og lejere, hvis man forhøjer lejeværdien. Jeg mener ikke, det er nogen god måde at gøre det på, men jeg må medgive hr. Flygaard, at det er rigtigt, at det sker.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om byfornyelse og boligforbedring.

(Lovforslag nr. L 160. Fremsat 29/2 80).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 9 og 10 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

9) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om bolig sikring. (Byfornyelse).

(Lovforslag nr. L 158. Fremsat 29/2 80).

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om sanering. (Genhusning af udsanerede i private udlejningsejendomme m. v.).

(Lovforslag nr. L 159. Fremsat 29/2 80).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Svend Andersen (S):

I den seneste tids debat, i boligdebat, beskæftigelsesdebat og energidebat, har boligfornyelse og boligforbedring fået en mere og mere fremtrædende plads. Når vi har skullet have løst disse problemer, har vi tidligere talt om sanering. Sanering er jo i ordets egentlige betydning et udtryk for, at noget er gået galt, at noget skal rettes op, og hvis vi ikke i tide passer på, vil store bykvarterer forfalde, og vi står over for så drastiske indgreb som sanering for at få rimelige boliger på stedet. Det er en foranstaltning, der kan være dyr for samfundet.

Hvis vi ved en målbevidst og løbende fornyelse af alle boliger sikrer, at områder i en overskuelig tid ikke forringes og nedslides, så det bliver nødvendigt at sanere, vil vi stå i en situation, hvor vi vil klare os meget bedre. Dette har man da også allerede indset, idet

[Svend Andersen]

der er eksempler på, at man i byer som Århus, Kolding, Nyborg, Kalundborg og vel ikke mindst København under den nuværende saneringslov har lavet god byfornyelse. Men midlerne og mulighederne er langt fra tilstrækkelige.

Selv om der kan være forskellige opfattelser af problemet og forskellige opfattelser af, hvordan det løses, er det klart, at vi har et stort antal boliger, ca. 400.000 boliger, der er utidssvarende, og en femtedel af befolkningen bor i disse boliger. Samtidig er disse boliger beliggende i bydele, hvor der mangler friarealer, og hvor der mangler lys og luft, der i bedste fald kunne kompensere for en dårlig bolig.

På baggrund af det materiale, der er udarbejdet om disse problemer, er vi i socialdemokratiet af den opfattelse, at der er et stort behov for en indsats på området, men det er en indsats, der koster penge, og det er også en indsats, der koster arbejdskraft. Hvis vi ser på udviklingen inden for bolig- og byggesektoren, vil arbejdskraften og andre nødvendige ressourcer være til stede, for det har vist sig, at vi har et ændret behov for nybyggeri.

I dette århundrede er husstandsstørrelserne ændret fra 5 personer i en husstand til i dag ca. 2 1/2 person. Det er en udvikling, der har medført, at der skal dobbelt så mange boliger til det samme befolkningstal. Når vi dertil lægger befolkningstilvæksten, har vi i perioder skullet bygge omkring 50.000 boliger om året for at dække behovet. I det kommende årti vil husstandsstørrelserne stort set ikke ændres, og hvis vi derfor alene skal bygge til dækning af befolkningstilvæksten, er der institutter, der har regnet ud, at der kun vil være et behov for nybyggeri af ca. 17.300 boliger pr. år, når der er gået nogle år.

Heldigvis har denne nedgang, der allerede kan mærkes i nybyggeriet, ikke vist sig i efterspørgslen efter almennyttige boliger, idet det tværtimod er sådan, at efterspørgslen her har været større. Men sker denne nedgang i nybyggeriet, får vi altså i det kommende årti en lavere beskæftigelse inden for nybyggeriet, der giver os den arbejdskraft og de ressourcer, der er nødvendige for, at vi kan komme i gang med den nødvendige byfornyelse og en forbedring af de dårlige boliger. Når vi er rigtig i gang med det, vil vi kan kalde 1980'ernes store opgave, vil vi kunne beskæftige ca. 14.000 personer ved byfornyelse. Vi

kan altså løse en del af vores beskæftigelsesproblem ved at byforny.

Beskæftigelse og handelsbalance hører også sammen. Det er ikke alle former for beskæftigelse, der er lige venlige over for betalingsbalancen. Skal der skaffes erstatningsboliger i nybyggeriet for de 400.000 dårlige boliger, er der beregninger, der viser, at vi ved at investere 1 mia kr. i nybyggeri kan beskæftige 5.000 personer, men vi bruger ca. 190 mill. kr. til import af råvarer og råstoffer. Ved at forbedre på gamle boliger, hvor vi undlader nedrivning i en større målestok, kan vi spare på materialer og råstoffer og bruger til gengæld mere arbejdskraft til gavn for beskæftigelsen. Vi kan for den samme milliard kr. beskæftige ikke 5.000 personer, men 7.000 personer, og vi får et mindre forbrug af import, nemlig ca. 40 mill. kr.

Når vi er kommet godt i gang og vi altså om nogle år bruger 2 mia kr. om året på byfornyelse, får vi 14.000 personer mere i arbejde. Derfor er byfornyelse ikke bare et spørgsmål om at skabe bedre boligforhold for en femtedel af befolkningen, det er også et spørgsmål om at gøre det på en måde, som sikrer, at vi får den størst mulige beskæftigelseseffekt, og som er gavnlig for handelsbalancen.

Kravene til den arbejdskraft, der skal anvendes ved byfornyelse, vil være forskellige fra de krav, der stilles til arbejdskraften i nybyggeriet. Derfor er det nødvendigt, at man allerede nu i organisationer og på uddannelsessteder tager hensyn hertil, og at man går i gang med at uddanne arbejdskraften, således at den er til stede, i det øjeblik vi sætter byfornyelsen i gang.

Det tredje element i byfornyelsen er energibesparelsen. De dårlige boliger, vi har talt om, 400.000, er samtidig de boliger, der er mest energikrævende. Op imod halvdelen af vort energiforbrug, ved vi fra undersøgelser, går til rumopvarmning. Derfor er energibesparelse i rumopvarmningen et væsentligt led i vores energispareplan. Der er mange her i salen, der tidligere har talt om energibesparelser. Dette oplæg til boligforbedring er efter vores opfattelse det bedste forslag til, at der kan gøres noget herved. Vi får altså nu chancen for at vise, at vi også mener det alvorligt.

Det foreliggende lovforslag om byfornyelse sætter ikke byfornyelse i gang, det bevilger

[Svend Andersen]

ikke penge til opgaven, men det fortæller, hvordan opgaven skal løses, når vi går i gang. Vi er i socialdemokratiet ikke i tvivl om, at det er absolut nødvendigt, at vi kommer i gang hurtigt. Vi har ikke råd til at vente, af beskæftigelsesmæssige grunde, af valutamæssige grunde, men vi kan heller ikke i et velfærdssamfund som vort tillade, at 1 million danskere bor i boliger, der er utidssvarende.

Der er i forslaget lagt op til, at det pålægges kommunerne at tilrettelægge en planlægning for byfornyelse og boligforbedring og så i samarbejde med byfornylsesselskaber bringe planen til udførelse.

Den offentlige støtte består efter forslaget i, at kommunerne yder lån eller garanterer for lån; staten yder derefter rentesikring efter regler, der svarer til nybyggeriets. Vi finder det ikke bare rimeligt, men også en forudsætning, at støttemulighederne i princippet svarer til nybyggeriets.

Med de samtidig foreslåede ændringer i boligsikringsloven forbedres boligsikringen for beboere i de forbedrede boliger, og for de lejere, der må flytte over i anden bolig på grund af byfornyelsen, ydes boligsikring i overensstemmelse med de regler, der er gældende efter saneringsloven.

For at løse genhusningsproblemet ændres saneringsloven samtidig, og selv om der er en tendens til, at flere saneringsmodne lejligheder bevares og forbedres fremfor en total-sanering, betyder de samlede saneringstilsgagn, at der er et større genhusningsbehov, og derfor foreslås det, at ejere i udlejningsboliger skal stille hver tredje ledig bolig til rådighed i stedet for som nu hver femte.

Jeg skal med disse bemærkninger og i øvrigt med henvisning til de fyldige bemærkninger til lovforslaget anbefale forslaget til et grundigt udvalgsarbejde og til endelig vedtagelse.

Fogh Rasmussen (V):

De lovforslag eller det lovkompleks, som vi her har til behandling, minder faktisk mest af alt om et eventyr. H. C. Andersen skrev i sin tid eventyret om kejserens nye klæder. Det var beretningen om, hvordan kejseren af svigagtige skræddere fik syet en prægtig klædedragt, der blot havde det ved sig, at den var usynlig for alle, der ikke duede til deres

job. Her har boligministeren også fået fremstillet et forslag til byfornyelse, som er stort, prægtigt og kostbart. Men se, da ministeren så skulle præsentere sit værk, da havde han ingenting på, thi loven vil aldrig blive brugt, hvis der ingen penge er. De, der er ærlige, som den lille dreng var det i eventyret, kan se det og tør også sige det åbent, og jeg tror snart, at det vil lyde fra alle sider: »Ja, se, ministeren har intet på!«

Jeg vil godt rent indledningsvis slå fast, at venstre mener, at byfornyelse som princip er en god og rigtig ting. Det er på tide at gøre op med »brug og smid væk«-filosofien i boligpolitikken. Det er samfundsøkonomisk mere fordelagtigt at bevare og forbedre den bestående bebyggelse fremfor bare at rive ned og bygge nyt. For det første er det billigere at udnytte den eksisterende infrastruktur fremfor at skulle opbygge en ny. For det andet er modernisering og vedligeholdelse mindre belastende for betalingsbalancen, end nybyggeri er det. For det tredje giver en given investering i byfornyelse mere beskæftigelse end den samme investering i nybyggeri. For det fjerde sikrer fornyelsen af de ældre bykvarterer en bedre befolkningsfordeling i de større byers boligområder. For det femte vil en byfornyelse sænke forbruget af landbrugsjord til byudvikling. For det sjette kan en rigtigt gennemført byfornyelse skabe et bedre boligmiljø end den betonslum, der er vokset op i kølvandet af tidligere tiders total-saneringer.

Det vil altså fremgå af det, jeg har sagt her, at venstre virkelig er optaget af og virkelig er positiv over for selve byfornyelsestanken, men netop derfor er vi ikke så lidt betænkelige ved boligministerens forslag. Ambitionsniveauet i ministerens forslag er så højt, at konsekvensen givetvis er, at der ikke kommer gang i byfornyelsen foreløbig. Ifølge boligministerens egne beregninger vil byfornyelsen, hvis den altså kommer i gang i fuldt omfang, komme til at koste det offentlige omkring 25 mia kr. over 20 år, hvoraf kommunerne rundt regnet skal betale en femtedel. Men boligministeriets udgiftsskøn er jo alt, alt for lavt. Der er f. eks. regnet med en rentesats på 16 pct., den bliver vel snarere 20, og alene det vil forøge statens udgifter med 5 mia kr., så de samlede offentlige udgifter bliver mindst 30 mia kr. i 1980-priser. Dertil kommer i øvrigt også, at det beregne-

[Fogh Rasmussen]

de investeringsbehov givetvis er ansat for lavt. Så store offentlige merudgifter er helt urealistiske i en tid, hvor der tværtimod er behov for en nedbringelse af statens kasseunderskud.

Ifølge forslaget skal kommunerne have ansvaret for byfornyelsens gennemførelse, men disse øgede kommunale udgifter til byfornyelse vil stride imod regeringens pålæg til kommunerne om at begrænse udgiftsstigningerne. Når boligministeren afviser kritikken med, at byfornyelsen kun vil blive iværksat i den takt, der er råd til, så må vi spørge, hvorfor der så overhovedet skal vedtages en særlig byfornyleslov. Efter vores opfattelse indeholder den gældende saneringslov stort set de beføjelser, der skal til for at gennemføre en bolig- og byfornyelse, hvad der i øvrigt også fremgår af ministerens egne bemærkninger til lovforslaget. Vi må altså sige, at enten må boligministeren skrue ambitionsniveauet ned, eller også må der findes en anden måde at finansiere byfornyelsen på.

Forslaget tager heller ikke hensyn til, at der allerede i dag er stærk mangel på byggehåndværkere i de større byområder, hvor byfornyelsen især skal iværksættes. Allerede i dag mangler en tredjedel af virksomhederne i bygge- og anlægsbranchen arbejdskraft. Hvis byfornyelsen gennemføres i det omfang, boligministeren ønsker, vil der opstå en kraftig lokal overophedning i byggesektoren. Ganske vist henvister ministeren i den forbindelse til det forventede fald i nybyggeriet, som efter ministerens opfattelse vil frigøre arbejdskraft.

Indtil for et øjeblik siden tolkede jeg egentlig ministerens udtalelse derhen, at ministeren havde opgivet tanken om at udvide kvotaen for almenbygteri og måske oven i købet gik med tanker om at nedsætte denne kvota, men i lyset af de betragtninger, som ministeren fremkom med under det forrige punkt, må jeg spørge, om det er ministerens hensigt at ændre vægtfordelingen imellem byggeriet af udlejningsboliger og byggeriet af ejerboliger, bl. a. ved hjælp af dette forslag til byfornyelse.

For vores vedkommende spiller det en afgørende rolle, at byfornyelsen ses i lyset af den samlede samfundsøkonomiske ramme. Byfornyelsen må afvejes over for hensynet til en fornuftig fordeling af de samlede ressour-

cer, der er plads til investeringsmæssigt. Den skal afvejes over for, hvilken vægt vi vil lægge på ressourcer til betalingsbalanceerhvervene, og hvilken vægt vi vil lægge på tildeling af ressourcer til en udpræget hjemmemarkedssektor, som bygge- og anlægssektoren og specielt da byfornylesområdet jo er.

Videre må vi sige, at lovforslaget ikke indeholder noget som helst incitament for boligejerne til at iværksætte en byfornyelse. Tværtimod indebærer forslaget en lang række indskrænkninger i ejernes dispositionsfrihed, som i realiteten vil tvinge kommunerne ud i omfattende ekspropriationer, som vil få de offentlige udgifter til at svulme. Jeg vil også godt sige, at forslaget vil ramme de mindre erhvervsvirksomheder i byfornylesområderne, bl. a. fordi de kan risikere at blive udsaneret uden ret til genhusning.

Vi tror altså kort sagt, at det bliver svært at sætte byfornyelsen i gang efter dette lovforslag. Ministeren havde efter vores opfattelse gavnet byfornylesagen mere ved lidt mindre ambitiøst at have foreslået en ændring og ajourføring af saneringsloven, så den i højere grad blev udformet med henblik på moderniseringsopgaver. Men vi mener derudover, at det er utilstrækkeligt bare at tale om en forbedring og fornyelse af den boligmasse, som nu er forældet. Vi må også tale om, hvordan vi undgår, at et sådant opsamlet forbedringsbehov fremkommer i fremtiden.

Vi vil med andre ord vurdere lovforslaget i lyset af, hvilken indsats regeringen vil iværksætte for at sikre en bedre fremtidig vedligeholdelsestilstand i boligmassen. Her skal jeg navnlig pege på de muligheder for en løbende vedligeholdelsesindsats, som ligger i at motivere beboerne til selv at gøre en indsats, ved f. eks. at udvide den personlige ejendomsret. Det kunne bl. a. ske ved at tillade udstykning af ejerlejligheder i den ældre boligmasse, såfremt visse - ret stramme - kvalitetskrav er opfyldt. Hertil kommer de muligheder, der ligger i at øge de beløb, der i henhold til den midlertidige boligreguleringslov skal afsættes til modernisering og vedligeholdelse, og endelig de muligheder, der ligger i at øge landsbyggefondens engagement i byfornyelsen.

Jeg skal afslutte med at sige, at efter vores opfattelse forestår der et endog særdeles grundigt udvalgsarbejde, hvor vi må have

[Fogh Rasmussen]

kulegravet alle de mange uklare punkter i lovforslaget, de mange fortolkningsproblemer, der er, og de mange bemyndigelser til ministeren, der ligger i forslaget.

Keld Andersen (KF):

Disse lovforslag udgør tilsammen et ganske enormt projekt, vel nok det største, der nogen sinde har set dagens lys i dansk boligpolitik. Det er ikke muligt inden for den afmålte taletid at komme ind på detaljer, og jeg skal derfor ved denne første behandling koncentrere mig om nogle generelle principper og betragtninger. Indledningsvis finder jeg dog anledning til at rose boligministeren og hans embedsmænd for det store arbejde, der foreløbig er udført forud for fremsættelsen af dette omfangsrige lovforslag.

Omkring 400.000 udlejningsboliger ønsker man at inddrage i det samlede boligforbedrings- og byfornyelsesprojekt med en samlet udgiftsramme, i hvert fald ifølge ministerens første udkast, på et tocifret milliardbeløb, når og hvis vi kommer i gang med dette her – jeg understreger: hvis.

Man kan med rette rejse det spørgsmål, hvad det er, som har afstedkommet, at et så stort antal udlejningslejligheder har behov for modernisering i et land, som vel nok har en af verdens højeste boligstandarder, både for så vidt angår antallet af kvadratmeter til rådighed pr. person og kvaliteten af disse kvadratmeter. Årsagen er efter min opfattelse den boligpolitik eller rettere mangel på samme, der har været ført under mange års socialdemokratiske regeringer – en boligpolitik, der desværre har udmærket sig ved restriktioner på restriktioner og med en siksakkurs, der kun har været større på meget få andre områder.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed gøre opmærksom på, at de samme moderniseringsproblemer ingenlunde eksisterer på ejerboligområdet, hverken for parcelhuse, ejerlejligheder, erhvervsbygninger eller stuehuse inden for landbruget. Jeg har da også med stor tilfredshed noteret mig, at ministeren i sine bemærkninger til lovforslaget giver udtryk for den samme opfattelse. Specielt på denne baggrund må det undre, at man med disse forslag lægger op til en yderligere styring i retning af, at folk absolut skal bo i det al-

mennyttige byggeri, og at det absolut er det almenyttige byggeri, der skal styrkes.

Det konservative folkeparti er imidlertid generelt positivt over for selve den tanke at forny og forbedre en gammel og nedslidt boligmasse, bl. a. på grund af den positive betydning, noget sådant har for beskæftigelsen og for hele samfundsøkonomien, som også den forrige ordfører meget rigtigt var inde på. Men vi må nu nok rejse det spørgsmål, om det danske samfund for tiden har råd til et projekt som dette her.

Kender vi i det hele taget nok til de økonomiske og administrative konsekvenser af dette projekt? Hvad vil det betyde for staten? Hvad vil det betyde for de kommuner, som dette ting netop har pålagt at holde sig inden for en 2 pct.s realvækst i 1981? Og kan de opgaver, disse forslag pålægger kommunerne, gennemføres inden for de personalemæssige rammer, der af samfundsøkonomiske grunde er nødvendige? Det har vi ikke mulighed for at bedømme på baggrund af de forslag, der her er fremsat.

Hele byfornyelsesindsatsen bør efter vor opfattelse nøje afstemmes med den lokale arbejdssituation, og jeg vil derfor gerne allerede her ved denne første behandling rejse det spørgsmål, om den nødvendige arbejdskraft overhovedet er til rådighed, og om vi har tilstrækkelig viden om, hvilken type arbejdskraft der vil være behov for. Jeg vil godt sige, at jeg personlig og det konservative folkeparti har de allerstørste tvivl om, at dette er tilstrækkeligt belyst. Det er ikke en hr. hvem som helst, der kan rykke ind i et sådant kompleks og være med til at udføre det håndværksmæssige arbejde i forbindelse med byfornyelse og modernisering af lejlighederne. Når man tænker på det paradoksproblem, som vi alle sammen kender, må det være berettiget at rejse spørgsmålet, om denne arbejdskraft overhovedet er til stede.

Dernæst vil jeg gerne rejse det spørgsmål, om lejerne ønsker dette her. Jeg tænker bl. a. på den lejer, som bor i en ældre ejendom uden de bedste sanitære installationer og andre ting, men som er tilfreds med at bo i det område, som er tilfreds med at bo i den lejlighed, som er tilfreds med at bo i det kvarter, og som fremfor alt er tilfreds med den husleje, vedkommende betaler, som måske oven i købet giver den pågældende mulighed for at have – så længe det er muligt i Dan-

[Keld Andersen]

mark – en fritidsbåd liggende nede i havnen og – så længe det er muligt i Danmark – at have et fritidshus, netop på grund af, at han bor så billigt.

Ønsker alle disse lejere dette her, eller har vi i virkeligheden her et forslag, som kan sammenlignes med regeringens ØD-forslag? Et ØD-forslag, som nogle socialdemokratiske ministre og nogle få medlemmer af fagbevægelsen ønsker sig, men som de øvrige ikke har interesse i. Har vi her et forslag, som nogle socialdemokratiske ministre og hr. Salicath og hr. Verner Jørgensen og hr. Halvorsen og enkelte andre ønsker sig? Men hvad siger de lejere, der bor der? Det ved vi efter min mening ikke nok om.

Jeg ved godt, at der i bemærkningerne fra ministeren står, at en sådan lejer skal have mulighed for at blive boende, blot må den pågældende finde sig i, at man kommer ind med installationer til det ene og til det andet. Man vil så udføre den nødvendige modernisering og forbedring, når den pågældende lejer flytter fra den pågældende lejlighed. Jeg vil godt sige, at af håndværksmæssige, planlægningsmæssige og økonomiske grunde er jeg indtil videre mest tilbøjelig til at opfatte noget sådant som en vittighed eller et behjertet forsøg på at gøre byfornyelsen endnu dyrere og endnu mere planløs, end den ellers kan blive.

Efter det konservative folkepartis opfattelse bør vi starte denne opgave med et mindre højt ambitionsniveau, et niveau, hvor vi i højere grad sætter tæring efter næring, måske med nogle mindre projekter eller de pilotprojekter, som vi allerede kender fra den gældende eller tidligere saneringslov, og samtidig bør vi også se på andre løsningsmuligheder for at klare den opgave, som vi måske nok principielt og grundlæggende er enige om at vi på en eller anden måde bør løse.

Her synes jeg nok, jeg må have lov til at sige til ministeren, at ministeren har fået temmelig lidt ud af at være f. eks. med på den tur, som boligudvalget for nylig var på i England. Jeg synes, vi på den tur, boligudvalget var på, så en række gode eksempler på, hvordan byfornyelse og modernisering og den slags ting kan foretages på en anden måde, end der her lægges op til. Ud fra det konservative folkepartis synspunkt tilmed på en bedre måde, fordi flere af mulighederne gav anledning til, at man i højere grad spred-

te ejendomsretten og gav nogle flere mennesker mulighed for at komme til at eje deres egen bolig. Det er nu engang den bedste og den billigste form for byfornyelse og modernisering, og vi ved, at det er den måde, folk trives bedst på. Jeg ser ikke meget resultat af denne rejse til London i boligministerens udspil, hvilket måske skyldes, at meget af arbejdet, der har været længe undervejs, har været udført, allerede inden vi var derovre, men det er ting, som det konservative folkeparti vil tage op under udvalgsarbejdet, hvor vi har endog ganske mange spørgsmål at stille.

Jeg kan konkludere her, at vi vil ikke i dag ved denne første behandling kunne give ubetinget tilslutning til de af ministeren fremsatte forslag. Der er meget, der skal ændres, inden vi kan gå med til dette, ikke blot i forslagene, men også i den økonomiske situation i Danmark som helhed.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg skal gøre fremskridtspartiets stilling klar for ministeren: han kan få et ubetinget afslag på denne drømmepakke. Det har været meget interessant læsning. Jo længere man har bevæget sig ind i paragrafferne, jo mere forfærdet er man blevet over, at en ellers fornuftig boligminister fremsætter et sådant drømmeprojekt – og samtidig skriver i fremsættelsestalen, at der bliver ikke lavet noget som helst, fordi folketingsbestemmer, hvor mange penge der skal bruges, og hvis der ikke bliver bevilget nogen, bliver der ikke lavet noget. Jeg synes, det havde været mere realistisk og mere fornuftigt, hvis ministeren havde sikret sig, at han havde nogle penge til at lave det for, i stedet for at spille gode kræfter i ministeriet og god tankevirk-somhed – eller mangel på samme – hos ministeren med et sådant kæmpeprojekt.

Jeg synes også nok, det maner til eftertanke, når man i ministerens fremsættelsestale læser – og det kan jeg da være enig med ministeren i – at vi har mange boliger, der ikke er gode nok. Jeg synes, ministeren burde analysere: hvorfor har vi så mange boliger, der ikke er gode nok? Det har vi, fordi skiftende socialdemokratiske regeringer har mishandlet den danske boligpolitik siden 1939. Skiftende socialdemokratiske regeringer har sørget for, at den ældre boligmasse er blevet

[Kirsten Jacobsen]

nedslidt, at den er blevet ubeboelig, fordi man ikke har tilladt grundejerne at opkræve blot de nødvendige vedligeholdelsesbidrag.

Det får mig til i en indskudt sætning at spørge boligministeren: når nu grunden til, at man må komme med et så stort, fantasifuldt projekt som dette, er, at man ikke har ofret fornøden istandsættelse på den gamle boligmasse, finder ministeren så ikke anledning til at ændre de nugældende regler for hensættelse til udvendig vedligeholdelse, så man i hvert fald i fremtiden undgår, at vores næste generation skal have sådan en fantasipakke som den, der her er lagt frem på bordet, for at redde dem, som er gået under i mellemtiden?

Jeg synes også nok, det er et meget, meget højt ambitionsniveau, når man nu vil have alle ejendomme i Danmark til næsten at opfylde landsbyggeloovens krav. Det er hverken nødvendigt eller realistisk for at skabe gode og ordentlige boliger.

Desværre tillader tiden jo ikke, at man kommenterer hver eneste paragraf. Det kunne ellers være interessant nok, men det må vi jo så gøre i udvalget. Jeg har forstået, at ministeren er indstillet på, at lovforslaget i hvert fald skal have en grundig udvalgsbehandling, hvilket også godt kan tiltrænges.

Ministeren siger, at man har ikke kunnet få en tilfredsstillende standard for boligerne, fordi lejerne ikke har været i stand til at betale de finansieringsomkostninger, der har været, de dyre obligationslån, som man skulle tage til markedsrenten. Man kan jo se tilbage på udviklingen, det er jo ikke noget nyt problem. Vi har ikke haft den markedsrente og de kurstab hele tiden. Vi kunne have tilladt folk at igangsætte moderniseringer i 1960'erne, i 1950'erne osv., hvor det var til at gøre, og hvor udgifterne overhovedet havde været langt mindre. Men man har altså bare ventet, man har holdt huslejen kunstigt lavt nede, oven i købet så lavt nede, at man skal ud, ikke engang kun med redningsbælter, men med kæmperedningsflåder, som så alle andre boligtagere i landet skal betale for.

I den følgelovgivning, som er foreslået, findes der bl. a. et forslag om, at nu skal de private grundejere til at genhuse i forbindelse med dette projekt. Jeg vil godt sige til ministeren, at de private grundejere er vel egentlig dem, som har den mindste skyld i dette her. Hvorfor i alverden skal de have rådig-

hedsindskrænkninger på deres ejendomme, fordi vi har haft nogle dårlige regeringer, som har lavet en dårlig boligpolitik, eller som ikke har lavet nogen overhovedet, men bare har lavet nogle flere restriktioner, som har gjort det hele endnu dårligere og endnu mere indviklet?

Ministeren nævner selv i bemærkningerne til forslaget, at der kan være visse rimelige hensyn at tage til de mindre udlejningsejendomme, hvor ejeren ofte selv bor – og så vælger ministeren lige præcis at skrive »mindst 6 beboelseslejemål«, hvorved han huller sit eget oprindelig vældig gode forsæt igennem, for det er netop i ejendomme, hvor det typisk er 6 lejemål, at udlejeren også selv bor. Derfor skulle man have skrevet »over 6 lejemål«, hvis man ville have taget det hensyn – hvis man altså mente noget med det og ikke bare skrev det, fordi man ville være et venligt menneske. Hvis ministeren mener noget med det, skal der altså ikke stå »mindst 6 beboelseslejemål«, så skal der stå »over 6 beboelseslejemål«, for så er der da en rimelig chance for, at man i hvert fald undtager de ejendomme, hvor den pågældende grundejer selv bor – og oven i købet måske har betalt 10 gange så høj en husleje alene for at få ejendommen til at løbe rundt, som hans lejere i ejendommen har. Hvis ministerens forslag – hvad jeg ikke håber på – bliver vedtaget, skal ejeren også tvinges til at bo sammen med nogle mennesker, som han aldeles ikke kan fordrage. Det er takken, fordi han har betalt 10 gange så meget i husleje som sine lejere i hele den tid, han har ejet ejendommen.

Jeg må sige til ministeren, at jeg håber ikke, dette forslag bliver vedtaget. Jeg vil meget gerne være med til at lave en fornuftig byfornyelse, men efter helt andre principper, uden denne helt bevidste politiske styring i retning af, at hr. Verner Jørgensen og hr. Salicath og alle mulige andre nu ikke kun skal regere i det sociale boligbyggeri, men sandelig også skal have lov til at gå ud og ekspropriere de private ejendomme, der måtte være tilbage, og få pålagt dem restriktioner, så vi kan få nogle flere saneringselskaber. Det kunne jo være, der kunne blive en ekstra direktørstilling, når boligministeren går af engang. Der må blive en enorm masse selskaber, så det kan være, der bliver direktørstillinger til både denne og mange andre efter

[Kirsten Jacobsen]

ham følgende boligministre. Det er i sig selv et gode, så bliver de ikke her så længe.

Må jeg til slut sige, at en af de ting i forslaget, som jeg synes er næsten latterligt, og som i hvert fald er helt utopisk, er det, man skriver om de ejendomme, som uheldigvis er udstykket i ejerlejligheder. Jeg tror ikke, der står uheldigvis, men det læser jeg mellem linjerne. Her kommer ministeren nu med et fint forslag, som han tror hjælper. I ejendomme, hvor kun en mindre del af de udstykkede ejerlejligheder er solgt, vil man tildele, at de bliver genindstykket i én matrikel. Det tror boligministeren jo ikke på selv. Skal vi have a-lejere og b-lejere i en sådan ejendom? Jeg ved godt, at det har vi i øjeblikket, men det er da heldigvis kun noget midlertidigt, og ministeren har altid fremhævet, når vi har diskuteret problemerne om ejerlejlighederne, at det var noget uheldigt. Nu kommer ministeren sandelig med et forslag, hvorefter vi skal gøre de uheldige forhold helt permanente. Oven i købet foreslår ministeren, at de stakkels uheldige mennesker, som selvfølgelig er så kede af, at de har købt en ejerlejlighed, sandelig ikke skal tvinges til at have den. Nej, nej, kommunerne skal være forpligtede til at overtage den, og den oprindelige grundejer skal så til at være samejer med kommunen. Det bliver nogle skønne ejerforhold, vi får i sådan nogle ejendomme. En ejerlejlighed, som består af 22 lejemål, og en anden ejerlejlighed, som består af 8 ejerlejligheder. Jeg ville ønske, ministeren skulle bo i en sådan ejendom bare 14 dage, så kom der et ændringsforslag øjeblikkelig, for så ville ministeren sige: det er umuligt, det kan ikke lade sig gøre. Det bliver heller aldrig til noget.

Men hvad bliver resultatet, hvis denne pakke går igennem? Jeg vil gerne understrege en gang til, at det håber jeg ikke, men de utroligste ting sker jo i dette hus. Hvis det skulle ske, så har man altså en gruppe ejendomme, hvor ministeren er nødt til at erkende at man ikke kan lave byfornyelse. For ministeren har vel ikke tænkt sig, at man skal tvinges til at sammenlægge de allerede udstykkede ejerlejligheder, fordi man skal opfylde et – efter min mening ganske urealistisk – krav om byfornyelse og modernisering?

Jeg skal love ministeren for, at jeg skal bidrage til et grundigt og kulegravende udvalgsarbejde.

Kalnæs (SF):

Det lovforslag, vi behandler her, drejer sig om byfornyelse og boligforbedring. Vi synes måske nok fra SFs side, at det drejer sig ikke så meget om byfornyelse, men mere om boligforbedring, men det er også vigtigt.

Vi kan i SF gå ind for, at man gennemfører både byfornyelse og boligforbedring, hvis det bliver gjort på den rigtige måde, og det vil vi gerne beskrive ud fra to grundlæggende principper, som vi synes skal være med.

For det første drejer det sig om, at de ændringer, der sker, skal ske i samarbejde med beboerne i området, sådan at det sikres, at de beboere kan blive i området og kan blive boende i de boliger, der bliver forbedret. For det andet drejer det sig om, at vi bruger de ressourcer, vi har, så godt som muligt ved at bevare så mange boliger som muligt, altså ikke nogen unødvendige nedrivninger.

Det lovforslag, vi ser på her, blev fremsat for en 14 dages tid siden, og forud for det var der en debat, som tog udgangspunkt i et udkast, som boligministeren fremlagde for ¾ år siden. Det udkast har været ude til høring og til offentlig debat, og det synes vi fra SFs side har været en vældig god måde at gøre det på. Det nye forslag, der er kommet her, er virkelig meget forbedret i forhold til det udkast, der oprindeligt blev fremlagt, og derfor vil vi gerne anbefale en sådan fremgangsmåde også i andre tilfælde, når der fremsættes større lovforslag.

Der er dog en del områder, hvor vi stadig væk gerne vil have ændret lovforslaget, og jeg skal nævne nogle af de væsentligste. Et af dem er beboerindflydelsen. Der er lagt op til i lovforslaget, at der skal være en væsentlig indflydelse for flertallet af lejere, men for at en sådan indflydelse kan komme til udfoldelse, forudsætter det, at beboerne kan få tid til at sætte sig ind i de ændringer, de planer, der er for byfornyelsesområder, for ejendomsforbedringer. Man skal kende konsekvenserne for kvarteret, for ejendommene og for økonomien, om man kan blive boende eller kan blive genhuset, og i så fald hvorhenne og hvornår og hvor dyrt.

[Kalnæs]

Der er i forslaget afsat 6 uger til debat og indsigelse, efter at der er udarbejdet et forslag for et område eller for en ejendom. Vi mener, det er for lidt, uanset om det drejer sig om et helt område eller det kun er en enkelt ejendom. Indsigelsesfristen på de 6 uger kan sådan set godt gå. Det var nok mere rimeligt, synes vi, at bruge en lidt længere frist, måske bruge den samme som ved lokalplaner, på de 8 uger. Men det afgørende er sådan set, at man får en væsentligt længere periode forud for forslaget egentlige fremsættelse og forud for, at indsigelsesfristen påbegyndes. Vi kunne tænke os noget i retning af en 6 måneder eller noget i den stil, hvor beboerne på grundlag af visse rammer og løse planer om, hvad der skal laves i området, kan få tid til at sætte sig ind i, hvilke muligheder der er. Det vil betyde, at den dag indsigelsesfristen begynder, når selve forslaget fremkommer, så er man inde i problemerne og kan dermed komme med kvalificerede indsigelser og kan overskue problemerne, hvilket vil være umuligt, hvis man skal prøve at skabe samling og samarbejde mellem en stor del beboere på så kort tid som 6 uger.

Et andet væsentligt problem er det, at der er så mange boliger, der skal forbedres, og derfor kan det ikke undgå at tage lang tid. Det betyder, at denne proces skal strække sig over en lang årrække. Der er i bemærkningerne til forslaget givet som eksempel 15 år, men der er nok ingen tvivl om, at det kommer til at tage længere tid. Også selv om der kommer nogle penge, vil det tage den lange tid. Derfor bliver det helt afgørende, at man starter rigtigt. Det vil sige, at man må starte med at skaffe noget lys og luft de steder, hvor der er allermost brug for det, i nogle indeklemte gårde og sådan noget. Desuden må man tage fat på de allerdårligste boliger først, sådan at de, der virkelig bor dårligt, først får en forbedring.

Hvis vi først snakker lidt om gårdene, er det vist sådan, at der er omkring 800 gårde, som trænger til forbedring. For halvdelen af dem er der brug for det, man kan kalde lette gårdrydninger. Her kunne man, altså også uden at få lavet totale planer, lave en rydning, sådan at der kan blive legepladser og lys og luft i det område. Det betyder noget for de familier med børn, som bor i området, for de kan måske godt klare sig et stykke tid

i en lejlighed, selv om den ikke er det bedste, men det er næsten umuligt at klare sig, hvis der ikke er i hvert fald nogenlunde legemuligheder for børnene. Der var noget, man kunne starte på, og som ikke behøver at kræve så forfærdelig mange penge.

Der kan også være tilfælde, hvor der kan være bred enighed om, at nogle af bygningerne i gårdene skal væk, også selv om der kan være andre bygninger, man ikke ved om man skal lade stå eller rive ned. Nogle kan der være enighed om, og dér kunne det også hjælpe gevaldigt på at skaffe lys og luft, hvis man startede med på et tidligt tidspunkt at få revet dem ned.

Den lange årrække, som det utvivlsomt vil tage at få gjort noget ved det her, giver også et problem på den måde, at der kan være risiko for, at det går ud over vedligeholdelsen visse steder. Når man i et område bliver klar over, at der skal ske en mere gennemgående byfornyelse og boligforbedring om nogle år, så kan det være meget fristende, at man blæser noget på vedligeholdelsen og siger: det må så gå, som det kan. Dermed kan boliger, som i dag er i nogenlunde vedligeholdelsesstand, forfalde ganske betydeligt, inden man når frem til den egentlige boligforbedring. Derfor mener vi, det er væsentligt, at man på en eller anden måde gennem lejelov eller bygge Lov sikrer, at man vedligeholder disse boliger, indtil vi når frem til at kunne lave den gennemgribende forbedring. Specielt når der nu ikke er afsat penge til det, kan det være svært at sige, hvor lang tid det varer, inden vi kommer igennem den væsentlige del af boligerne. Derfor bliver det, at vi holder fast ved vedligeholdelsen, en meget vigtig ting.

Da vi behandlede det foregående forslag, fra SF og VS, talte jeg lidt om ungdomsboligerne. Spørgsmålet om ungdomsboliger spiller også ind i forbindelse med boligforbedring og byfornyelse, for det er jo sådan, at en stor del af de uddannelsessøgende har deres boliger i de ældre, ret dårlige og ret billige lejligheder. Der bor også mange pensionister i disse områder, men pensionisterne er der i et vist omfang sørget for, idet man gennem støtteordninger, specielt boligydelsen, sikrer, at de kan blive boende med en rimelig husleje i området. Det kan også godt gå for de uddannelsessøgende, der bor i områderne, for de kan få del i den specielle boligsikring,

[Kalnæs]

der er i forbindelse med forbedringer og snering. Men for dem, der flytter ind lidt senere – vi kan sige næste generation af uddannelsessøgende, altså 3–4–5 år efter, at der er lavet forbedringer, hvor nye beboere flytter ind – er der altså ikke mulighed for at få del i denne ekstra støtte. Det betyder, at man igennem denne forbedring af boligerne, som vi er meget positive over for, fjerner en del boliger, som er ret billige, og som kan bruges af uddannelsessøgende i dag. Derfor bliver det endnu mere desperat vigtigt, at man søger for at løse problemerne med boligforholdene for de uddannelsessøgende, enten igen, at man laver en slags boligydelsesordning også for studerende og uddannelsessøgende i almindelighed, eller også derigen, at man giver en speciel støtte til nogle af de mindre lejligheder i byfornyelsesområderne, sådan at de kan bruges som ungdomsboliger.

Finansieringen er tænkt foretaget på ret normal måde, og det må vi også nok acceptere som en anvendelig måde. Vi er bekymrede for, i hvor høj grad denne støtte, som gives til private udlejningsboliger, kan kapitaliseres, og derfor så vi gerne, at man i højere grad lod de private udlejningsboliger gå over og blive almennyttige boliger og andelsboliger, når de blev forbedret. Vi mener egentlig ikke i socialistisk folkeparti, at vi bør have private udlejningsejendomme her i 1980'erne, og specielt ikke når de bliver forbedret ved hjælp af offentlige tilskud.

Samfundsøkonomisk er der ikke nogen tvivl om, at det er en god investering at gå i gang og forbedre disse indre bydele og ældre bydele og boliger, men det betyder også, at vi må bruge en del penge på nybyggeri, fordi der stadig væk bliver færre boliger ud af det.

Dræbye (RV):

Jeg synes også, der er grund til at indlede med at sige tak til boligministeren for det omfattende materiale, vi har fået stillet til rådighed i forbindelse med behandlingen af lovforslaget. Det indeholder mange kommentarer fra den høring, der har været gennemført. Det er måske lidt belastende at sige tak for at få lov til at læse adskillige hundrede sider, men vi har da mulighed for at kigge ministeren i kortene, hvis vi ellers har tid til det.

Det radikale venstre er enig med regeringen og ministeren i, at vi i de kommende år skal lægge en væsentlig vægt på byfornyelsen. Begrundelserne herfor er flere, og nogle af dem har også været nævnt af tidligere ordførere. Hensynet til en større lighed i boligforholdene og dermed hensynet til de beboere, der bor i utidssvarende boliger, er et ganske væsentligt hensyn. Men der er også hensynet til vores ressourcer i almindelighed – vi skal i langt højere grad gøre brug af eksisterende bygninger og eksisterende infrastruktur – og hensynet til vores energiproblemer i særdeleshed. Vi kan spare betydelige energimængder til opvarmning ved en hensigtsmæssig isolering og bygningsforbedring af de gamle ejendomme. Endelig er der hensynet til beskæftigelsen. For den samme indsats af økonomiske og materielle ressourcer er der større beskæftigelse i byfornyelsesindsatsen. Vi mener derfor som ministeren, at vi i de kommende år skal foretage en intensivring.

Lovforslaget er omfattende, og det er derfor nok udtryk for en vis forenkling at fastslå, at det omfatter de efterfølgende principper, som jeg skal komme nærmere ind på, men vi skal jo klare os inden for en forholdsvist begrænset taletid. Jeg skal altså tage nogle af dem frem i en lidt tilfældig rækkefølge.

Det første hovedprincip i lovforslaget er, at kommunerne nu får ansvaret for byfornyelsen. Det radikale venstre kan tilslutte sig dette princip, som er i overensstemmelse med, hvad vi tidligere har givet udtryk for. Begrundelsen for, at vi kan tilslutte os, er, at sammenhængen med planlægningslovgivningen bedst opnås på den måde, at der gennem det kommunale eget bidrag sikres et check på det hensigtsmæssige i det udgiftsomfang, som indgår i byfornyelsen.

Det næste hovedprincip er, at byfornyelsen ikke alene omfatter forbedring af boliger, men også egentlige områdeforbedringer. Kvaliteten af en bolig er naturligvis også afhængig af, hvorledes opholdsområdernes kvalitet er, af støjforholdene, af betjeningen med privat og offentlig service osv. På den anden side er lovens opdeling i byfornyelse, kap. II, og boligforbedring, kap. III, efter vores opfattelse en væsentlig fordel. Denne opdeling muliggør nemlig opbygning af mere smidige gennemførelsesmetoder. Vi mener, at

[Dræbøje]

byfornyelsen ikke skal monopoliseres til et mindre antal byfornylsesselskaber, men derimod skal kunne gennemføres mere bredt, bl. a. ud fra lejernes ønsker herom.

Et yderligere hovedprincip er, at finansieringen af byfornyelsen skal ske dels som tilvejebringelse af grundkapital efter de retningslinjer, som kendes fra almenyttigt byggeri, dels ved hjælp af en rentesikringsordning. Dækning af saneringstabet med en grundkapital er nødvendig i en lang række tilfælde, og det kan vi støtte.

Vi mener derimod, at en afgørende forudsætning for, at denne lovgivning vil komme til at virke fornuftigt, er, at der løbende er penge til rådighed til byfornyelsen. At basere finansieringen af størstedelen af byfornylsesindsatsen på en rentesikringsordning forekommer os at være at underkaste fornyelsen en betydelig og usikker sejlads mellem skær, som har navn af statslige besparelser. Det kunne være rimeligt at løbe en sådan risiko, hvis der ikke var andre udveje. Baserede man derimod i stedet finansieringen på indeksregulerede obligationer, ville denne farefulde sejlads kunne undgås. Vi skal derfor anbefale regeringen og ministeren, således som vi også gjorde det under det foregående beslutningsforslag, at regeringen snarest udarbejder konkrete forslag til indførelse af indeksregulerede lån til nybyggeri og byfornyelse. Vælger man en finansiering efter disse principper, vil man måske også i højere grad kunne åbne mulighed for en større grad af økonomisk ligestilling imellem områdeforbedringer og boligforbedringer – en ligestilling, der ikke er opnået i lovforslaget, som det foreligger i øjeblikket.

Et fjerde hovedprincip i lovforslaget er, at beboerne skal have indflydelse på byfornyelsen i deres ejendom og i det område, den ligger i. En stor del af denne knyttes i forslaget an til kommuneplanloven, og så langt er alt vel. Men der bliver alligevel et hul tilbage, hvor jeg mener der må stilles krav om yderligere offentlighed, enten via kommuneplanlægningen eller via byfornylsesloven. Den adgang til debat i offentligheden, som findes, om kommuneplanen i forbindelse med dennes rammedel, som må forudsættes at indeholde principper for byfornyelsen i et område, vil være af så principiel karakter, at den ikke i tilstrækkelig grad kan tages som udtryk for, at behovet for en dialog med be-

boerne i en ejendom, en karré eller et område er opfyldt. Efter vores opfattelse bør der, inden en lokalplan og en byfornylsesbeslutning sendes til drøftelse med beboerne, sikres dem mulighed for at drøfte f. eks. alternative muligheder for gennemførelse af byfornyelsen inden for kommuneplanens rammer. En sådan offentlighedsfase vil også være naturlig i andre tilfælde, men er dog helt nødvendig ved de ofte meget store indgreb, som foretages i en byfornylsesindsats. I beboernes indflydelse ligger også en holdning i lovforslaget, som vi deler, nemlig at forbedring af ejendomme og områder ikke skal trækkes ned over hovedet på folk; der er mulighed for at sige fra, og det finder vi rimeligt.

Et femte hovedprincip i lovforslaget er, at de beboere, der ønsker det, skal have mulighed for at blive i det kvarter, de bor i, hvilket stiller krav om erstatningsboliger. Vi kan også tiltræde forslaget i det selvstændige lovforslag om, at der skal sikres bedre muligheder for at skaffe erstatningsboliger i private udlejningsejendomme. Vi er ligeledes enige med boligministeren om, at dette skal sikres ved, at både private og almenyttige grundejere forpligtes til at stille lejligheder til rådighed.

Muligheden for at blive boende hænger også sammen med de økonomiske vilkår, altså den husleje, der skal betales. Vi kan også her tiltræde de principper for en ændring af boligsikringsloven, som ministeren har lagt frem, og som indebærer, at man kan starte på det hidtidige lejeniveau og derefter gennem en 5-årig aftrapning gå over til det nye.

Jeg skal herefter pege på nogle af de problemer, der efter vores opfattelse endnu ikke er løst i lovforslaget. Vi er enige med ministeren om, at der er en positiv beskæftigelsesvirkning af forslaget. Det helt store spørgsmål er imidlertid, om denne arbejdskraft kan fremskaffes. Arbejdsløsheden, vil mange svara, er der jo, men problemet er, at vi netop ikke har den helt store arbejdsløshed inden for de fag, man skal bruge ved byfornyelsen. Bedst kan det måske illustreres ved, at op imod 100.000 af de nuværende 150.000 arbejdsløse er kvinder, og at vi ved, at kvindernes andel af tilgangen til byggefagene udgør under 2 pct.

Det vil altså sige, at der er grænser for, hvor meget indhug vi kan gøre i arbejdsløs-

[Dræbøje]

heden ved hjælp af dette forslag, hvis det ikke følges op af andre midler. Bliver loven gennemført, vil den derfor rejse behov for en betydelig uddannelseskapacitet, for efteruddannelse og omskoling; der er jo tale om ret specialiseret arbejde.

Vi har naturligvis lagt mærke til forslagets bemærkninger om det nedsatte udvalg om de beskæftigelsesmæssige konsekvenser, og vi vil gøre opmærksom på, at en væsentlig forudsætning for, at vi kan nå op på en byfornyelsestakt, som bare når op i nærheden af det, som ministeren nævner i lovforslaget, er, at der gøres en kraftanstrengelse i arbejdsmarkedspolitik og uddannelsespolitik.

Et andet problem ser vi i mulighederne for, at de offentlige tilskud til byfornyelsen ender de forkerte steder eller kapitaliseres. Vi har i denne forbindelse bemærket kommunernes mulighed for at overtage de ejendomme, som det er nødvendigt at råde over i forbindelse med gennemførelsen af byfornyelsen.

Som det vil være fremgået af tidligere boligpolitiske debatter, havde det radikale venstre gerne set, at tilførslen af tilskud til byfornyelse skete parallelt med en udvidelse af lejernes mulighed for at overtage de pågældende ejendomme på andelsbasis. Vi vil under udvalgsarbejdet se nærmere på dette spørgsmål, men vi skal allerede nu pege på, at betænkelighederne ved en kommunal overtagelse af ejendomme til byfornyelse vil blive mindsket, hvis en sådan overtagelse bliver af midlertidig karakter, og hvis det sikres, at disse ejendomme efter gennemført forbedring tilbydes lejerne på andelsbasis.

Jeg skal desuden meget kort pege på nogle spørgsmål, som også forekommer at være utilstrækkeligt behandlet i lovforslaget, dets størrelse uanset.

Erhvervsjendommenes problemer er større, end jeg ser dem udtrykt i forslag og bemærkninger. Ved byfornyelsen anvender man en standard, som er forudset i det nu gældende bygningsreglement, men ministeren er gået i gang med at overveje en revision, og det kan betyde, at vi kommer til at stille for store krav til byfornyelsesejendommene.

Jeg skal på denne baggrund konkludere, at vi skal have en mere planlagt byfornyelsesindsats, at boligministerens forslag er et godt udgangspunkt for forhandlingerne, men at vi finder rentesikringsordningen for stats-

finansielt belastende til, at det er betryggende at basere lovgivning på denne, og på denne baggrund tilsige et positivt, men ikke ukritisk udvalgsarbejde.

Bollmann (CD):

Debatten om boligforbedring og byfornyelse har jo stået på i lang tid, og nu er der så fra ministerens hånd fremkommet et meget omfattende og uden tvivl grundigt forberedt lovforslag med tilhørende materiale, der for adskillige milliarder kroner skal muliggøre en større ændring på dette område.

Flere af de argumenter, som ministeren fremdrager i sin fremsættelse, kan CD og formentlig mange andre partier være ganske enige i. Det gælder bl. a., når man siger, at vi ikke kan være bekendt, at alt for mange her i landet bor for dårligt. Det gælder også, når ministeren siger, at kommunerne ikke selv har løst problemet, fordi de ikke har haft råd.

Forslagene stiler efter CDs opfattelse meget højt; måske er ambitionsniveauet i forslagene også alt for højt. Det er store beløb, der opereres med i forslagene, endog meget store beløb, og et af de første spørgsmål, der rejser sig, vil naturligvis være, om vi overhovedet får råd til at gennemføre så store og flotte planer i en økonomisk situation som den, vi kan forudse i de kommende år.

Ministeren siger også, at vi roligt kan gå i gang, fordi behovet for flere boliger flader ud i 1980'erne, og at man på denne måde kan være med til at opretholde beskæftigelsen inden for byggeriet. Ja, selvfølgelig hjælper det på beskæftigelsen, men det bliver formentlig også hårdt tiltrængt. Allerede nu er der vel udsigt til en række virksomhedslukninger og deraf følgende arbejdsløshed alene på baggrund af debatten om rentefradragsomlægningen og den dermed forbundne frygt og usikkerhed for fremtiden, som mange, der ellers ønskede at anskaffe bolig, har følt, og i den forbindelse – vil jeg gerne sige til boligministeren – er det ligegyldigt, om det er brutto- eller nettoløsningen, man her taler om; det er i begge tilfælde meget skadelige virkninger, der opstår for byggeri af ejerboliger.

Ministeren siger, at det for ejerboligerne normalt er tilstrækkeligt med den støtte, der ligger i rentefradraget, men jeg vil gerne vi-

[Bollmann]

de, om det er situationen før eller efter en omlægning af dette fradrag, vi skal vurdere det ud fra. Så skal jeg selvfølgelig også sige netop i dag, at CD naturligvis er glad for, at regeringen har opgivet planerne om en sådan reform indtil videre. Det var parcelhusbyggeriet.

Hvad angår institutionsbyggeriet i de kommende år, er det vel også her mere end sandsynligt, at der kommer en nedgang, og at der derfor bliver stor byggekapaцитet til rådighed. Det store spørgsmål må så blive, om denne byggekapaцитet uden videre kan overføres til den foreslåede boligforbedring.

Forslagene fortæller, hvordan boligerne bør se ud: hvor store de bør være, hvad de bør indeholde, og hvordan omgivelserne skal være. Alle disse principper kan jeg på CDs vegne erklære mig ganske enig i, men jeg synes alligevel, at man kommer til at tvivle lidt på den egentlige hensigt bag forslagene. Der er f. eks. ikke taget meget hensyn til ejerboligen, hvor f. eks. en udvidelse af muligheden for fradrag for vedligeholdelse, reparation og isolering, som vi fra CDs side flere gange har foreslået, virkelig ville indvirke positivt på boligforbedring og byfornyelse.

Jeg finder også, at de seneste lovindgreb på ejerlejlighedsområdet går i den modsatte retning af, hvad man foregiver intentionerne skulle være.

Endvidere finder jeg grund til at se nærmere på finansieringsproblemerne. Jeg synes, ministeren burde åbne for bedre muligheder for privatfinansiering, men jeg håber, at vi under udvalgsbehandlingen kan komme dybere ned i denne problemstilling. I den forbindelse har jeg bemærket, at man i hovedsagen vil benytte sig af traditionelle finansieringsmetoder. Nu er der jo, som det før er sagt i dag, en del af de ordførere der er til stede, der har haft lejlighed til at se, hvordan man bærer sig ad på den anden side Nordsøen. Jeg erkender, at problemerne dér er meget anderledes end her, men de er i hvert fald også meget større.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at spørge ministeren, om ikke han finder, at der er dele af det, vi dér har erfaret, der eventuelt kan anvendes herhjemme. Her ved ministeren godt, at jeg ikke mindst tænker på de eksempler, hvor folk får overladt en bolig for

en periode for at modernisere og derefter får mulighed for at overtage den.

Der er også en række andre ting, vi gerne vil se nærmere på i forslagene, f. eks. spørgsmålet om genhusningsproblemerne. Jeg forudser, at udvalgsarbejdet bliver meget omfattende og formentlig også langvarigt.

Jeg må endelig sige, at vi ikke uden videre vil give tilslutning til den særlige boligsikringsordning. Vi vil afvente nærmere oplysninger i udvalget om, hvordan disse regler egentlig kan komme til at fungere, hvis de altså overhovedet kommer til at fungere.

Jeg skal ikke på nuværende tidspunkt gå dybere ned i forslagenes enkeltheder, men til slut blot sige, at CDs grundholdning til forslagene er positiv, selv om der er en del ting, vi må vende os imod, og selv om mange af de i dag rejste problemer og spørgsmål først må afklares.

Wilhelm (VS):

Ikke bare af boligpolitiske, men også af socialpolitiske, miljømæssige, beskæftigelsesmæssige, energi- og ressourcepolitiske grunde har hele spørgsmålet om by- og boligforbedringen længe stået centralt placeret for VS. Ca. 20 pct. af befolkningen bor for dårligt, og det er samtidig de økonomisk dårligst stillede, og det er samtidig – næsten da – de eneste, der ikke får tilskud til deres boligbrug, men må nøjes med at betale for andres tilskud. Det er de områder, der har de dårligste miljøer med alt for tæt udnyttelsesgrad. Det er her, vi har brandfælderne og andre typer af boliger, som i virkeligheden ikke længere er tjenlige som menneskeboliger, og det er også her, de enkelte lejligheder oftest trænger til moderniseringer, sammenlæggninger, og hvad der nu kan være på tale.

Dertil kommer som nævnt, at et projekt som by- og boligforbedring ud fra beskæftigelsesgrunde, som i hvert fald i disse år må tælle væsentligt, er særlig velegnet, dels på grund af det lave importindhold, dels på grund af, at det, hvis man vil tage det alvorligt, i virkeligheden får en dobbelt beskæftigelseeffekt: på en og samme tid, hvor man laver by- og boligforbedringen, bliver man nødt til at lave erstatningsboligbyggeriet i nybygningssektoren.

Samtidig er det som nævnt energi- og ressourcepolitisk fordelagtigt at gøre noget ved

[Wihjelm]

det her. Hvis vi ikke gør det, har vi i løbet af forholdsvis få år ingen anden mulighed end de langt mindre attraktive totalsaneringer, fordi denne bygningsmasse så er så ødelagt, at der ikke er mulighed for at klare det ved forbedring.

Vi foretrækker den mere nænsomme byforbedring, vi foretrækker den både af ressourcemæssige grunde, og fordi den kan bevare nogle bymiljøværdier, som det er vanskeligt at genskabe efter totalsaneringer. Det stiller til gengæld, som andre har været inde på, nogle noget anderledes krav til den arbejdsstyrke, der er, det stiller krav af håndværksmæssig art, som et nybyggeri ikke ville stille i samme omfang, og det stiller altså krav til arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken, som man i virkeligheden burde have taget op for længst, hvis man mener, at dette her skal i gang med en nogenlunde høj aktivitet fra starten.

Boligministeren har – prisværdigt, synes jeg – lavet en meget grundig høringsrunde på et udkast til forslaget, og VS har i øvrigt allerede som det eneste parti foruden DKP benyttet sig af dette, selv om vi egentlig ikke var spurgt. Det er blevet trykt med i det store kommentarbilag, hvor det står som bilag 20. Jeg skal derfor ikke gentage de mere detaljerede kommentarer, vi havde dér, især på 4 hovedområder, som vi trak frem: spørgsmålet om beboerindflydelsen på planlægningen og gennemførelsen af den egentlige byforbedring, spørgsmålet om beboerindflydelsen på moderniseringen af selve lejlighederne, genhusningsproblemet og sidst, men ikke mindst, finansierings-, huslejekonsekvens- og kapitaliseringsproblemet. Jeg skal ikke gentage dette, men præcisere et par af VS' hovedkriterier, når vi skal tage stilling til et forslag som dette her.

Det første er, at vi mener, et sådant forslag må opfylde den betingelse, at de nuværende befolkningsgrupper i byfornyelses- og byforbedringsområderne får reel økonomisk mulighed for at blive i deres område. Det andet er en rimelig høj grad af sikkerhed mod kapitalisering af den offentlige støtte i de gamle udlejerers lommer.

Der er sket forbedringer siden det udkast, vi kommenterede i september måned, og dem skal jeg lige nævne. For det første har det ejerlejlighedsstop, der blev gennemført i november, selvfølgelig gjort det betydeligt lettere

at lave en byforbedringsplanlægning. Det har også i væsentlig grad mindsket problemet med kapitaliseringsrisici. Det er klart, at den eneste helt sikre måde at undgå kapitaliseringsrisikoen på ville være en ændring af ejendomsforholdene, og vi har derfor også med interesse læst nogle af kommentarerne; det gælder kommentarer fra Lejernes Landsorganisation, fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, fra Boligselskabernes Landsforening m.v., altså hvidbogsudvalget, der skriver (s. 429 i »Bolitforbedring og byfornyelse. Lovudkast og kommentarer«):

»... er den bedste garanti for den styrende og koordinerende byfornyelsesindsats, hvor støtten fuldt ud kommer beboerne til gode, en ændring af ejendomsforholdene gennem kommunale eller almennyttige opkøb. Eller eventuelt en ændring til spekulationsfrie andelsboliger.«

Vi er ganske enige i den betragtning. Kommunernes Landsforening har tidligere udtrykt noget helt tilsvarende; jeg har endnu ikke nået at checke, om de også har gjort det i kommentarhæftet. Vi er også ganske enige i det, de har sagt om vilkårene for at undgå kapitaliseringsrisiko, når man nu kommer med store offentlige tilskudsordninger under en eller anden form til dette vigtige og omfattende projekt.

Vi er enige i, at ændring af ejendomsforholdene ville være den eneste sikre garanti og en meget rimelig ting i virkeligheden. Vi har selv foreslået, at det skete på grundlag af, at det, ejerne nu har, i virkeligheden svarer til et værdipapir, der lyder på 15. alm. vurdering, og med et renteaftkast på 7 pct. Det kunne man lade være udgangspunktet for en sådan ændring af ejendomsforholdene. Der er jo egentlig et grotesk misforhold imellem det, at man nu på en eller anden måde kommer ind med offentlig finansiering af boligforbedringer, der i de værste tilfælde løber op på over 150.000 kr. pr. lejlighed, som man poster i en bolig, der i dag har en handelsværdi på 30.000 kr., og det, at man alligevel opretholder det private ejerforhold. Jeg synes, at man skulle lade det indgå i diskussionen, om man ikke burde benytte lejligheden til at tage ordentligt fat på dette problem.

En anden ting, som er undergået forbedringer ligesom dette med ejerlejlighedsstoppet, er genhusningsbestemmelserne. Ministe-

[Wilhelm]

ren har indført en genhusningspligt, der også omfatter den private udlejningsboligmasse, og som i nogen grad ligner det VS-forslag, vi har fremsat adskillige gange, første gang i forbindelse med brandsikringsloven. Jeg synes, det er godt, at det omsider kommer. Jeg tror også, det er nødvendigt: hvis betingelserne om, at de nuværende befolkningsgrupper skal kunne blive i deres områder, skal kunne opfyldes, er en sådan genhusningsforpligtelse i den private boligsektor nødvendig.

Jeg forstår i øvrigt ikke rigtig det raseri, som især fru Kirsten Jacobsen nærede til denne side af forslaget. Fru Kirsten Jacobsen har ligesom jeg oplevet, at Grundejernes Landsforbund så sent som i november måned mødte op i boligudvalget og sagde: det passer ikke, når boligministeren siger, der er ved at være mangel på lejeboliger; vi har oven i købet vanskeligheder med at få lejet disse lejeboliger ud. Der må dog være en smule konsekvens, selv om det sjældent er tilfældet fra den side. Men lad os da tage dem på ordet og sige: nu kommer boligministeren og hjælper dem med at få lejet de boliger ud, som de så sent som i november måned sagde de havde svært ved at få lejet ud. Jeg forventer altså i modsætning til fru Kirsten Jacobsen, at Grundejernes Landsforbund vil komme og takke boligministeren for denne hjælp.

VS' hovedkriterier for dette forslag er som sagt, at kapitaliseringsrisikoen stort set kan siges at være ude af verden. Det problem har jeg kommenteret; det er ikke løst, og det må vi prøve at komme bedre af sted med.

Den anden ting var dette med, at det bliver overkommeligt for de nuværende befolkningsgrupper at blive i deres områder efter by- og boligforbedringen.

Til det sidste vil jeg sige, at det er vigtigt, at vi får slået fast, at udgangspunktet er, at ejeren først opfylder den vedligeholdelsespligt, han allerede har efter gældende boliglovgivning, og som lejerne allerede har betalt for. Det kan ikke nytte noget, at vi kommer med noget, uanset om det er indeksloven eller det er rentesikrede finansieringsordninger, hvorefter der betales helt ned til det, som ejeren allerede efter gældende boliglov var forpligtet til, altså en forsømt vedligeholdelsespligt. Det er ikke rigtig opfyldt, synes jeg, med forslaget; der trænges til nogle opretninger dér.

Den anden ting, jeg gerne vil sige om det problem, er, at jeg tror, det simpelt hen er en forglemmelse. Det har jo vist sig med rentesikringen, og det har også vist sig med genhusningsboligsikringen, at det gik meget godt med disse optrappingsordninger, indtil indkomstpoltikken satte ind. Man har taget konsekvensen af det med rentesikring og sagt: det går altså ikke med den forud fastlagte trappestige, for når det sætter ind med indkomstpoltik osv., kan folk ikke følge med til det. Det samme er erfaringen med genhusningsboligsikringen: det gik meget godt i Tingbjerg og andre steder indtil 1974-75, men nu er de på den, når de skal trappes op i løbet af 5 eller 10 år.

Derfor tror jeg egentlig, det er en forglemmelse; for boligministeren har jo erkendt den konsekvens på andre områder og har ændret rentesikringsaftrapningen, sådan at den sættes i relation til løn- og prisudviklingen. Det bliver vi også nødt til på dette område, hvis den skal opfylde det rimelige krav, at de nuværende beboere skal blive boende. Jeg går ud fra, at det ikke vil blive særlig vanskeligt at snakke sig til rette om, at vi indfører noget, der ligner rentesikringsaftrapningen her.

Til sidst: vi lægger meget vægt på det, der hedder områdeforbedringen. Vi mener, der er en skævvægtning i dette forslag, som andre også har været inde på, bl. a. fordi finansieringsordningerne er forskellige, bl. a. fordi kommunernes motivation er meget lav, når det gælder den vigtige områdeforbedring. Hvis der bliver for små midler til dette her, foretrækker VS, at de bruges til områdeforbedringer, til udtynding, til væk-med-brandfælder og den slags ting. Men om der bliver for små midler – og det er min sidste bemærkning – afhænger lidt af de beløbsrammer, man vil have hvert år på finansloven. Jeg ved godt, at regeringen, boligministeren, socialdemokratiet ville sige, det er fuldstændig urealistisk, hvis man foreslog, at der blev lavet et forsøg på at udarbejde en samlet plan for 4-6 år om, hvor store midler der skal afsættes. Svaret ville være: det kan man ikke; det siger sig selv. Det skal hvert år på finansloven. Der er ét eneste sted, man kan gøre det dér, og det er, når det drejer sig om militæret; så er der aldrig problemer med den slags ting. Når det drejer sig om det største projekt – som det rigtigt er sagt – der nogen sinde er fremlagt på boligområdet, så

[Wilhjelm]

kan det pludselig ikke lade sig gøre, så er det pludselig et princip, at det ikke kan lade sig gøre, så er det pludselig de årlige finanslove, der er afgørende. Når det drejer sig om socialbevillingerne, når det drejer sig om nybyggeriet, når det drejer sig om uddannelsesinstitutioner osv. osv., så skal det hvert år vedtages på finansloven. Men når det drejer sig om militæret, er det så galt, at regeringen oven i købet benytter det som en undskyldning for ikke at kunne få sin nulløsning, at man vil have flerårige aftaler om budgetterne. Det er selvfølgelig uacceptabelt. Vi falder ikke for den brist i logikken og mener, at man i virkeligheden fuldt så vel kunne indføre en flerårsaftale om budgetterne på dette vigtige punkt, som når det gælder krigslegetøjet.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal ikke udtale mig militant, men holde mig til rent principielle bemærkninger, både fordi tiden er fremrykket, og fordi jeg kan se, at ministeren allerede har sit flertal i hus for væsentlige dele af forslagene. Men lad mig dog sige til ministeren, at vi er enige i, at byfornyelse og boligforbedring – jeg synes i øvrigt, forslagene er mere boligforbedring end byfornyelse, men nok om det – må prioriteres højt, specielt også i en lavkonjunkturtid. Men vi kan blive en lille smule bange for ministerens ideale fordring på dette område, og jeg må nok sige, at ministeren har et veludviklet ambitionsniveau – det ved jeg så ikke om vi skal klandre ham for – 25–30 mia kr. mener vi det vil koste. Her kan man selvfølgelig sige, at hvis vi reelt har brug for beskæftigelsesarbejde, skal vi udføre den slags arbejde, fordi vi delvis får arbejdskraften gratis, og fordi det kan give beskæftigelse på andre områder. Men vi må også sige, at hvis man ikke afbalancerer den slags positivt beskæftigelsesarbejde i forhold til arbejdskraftreserven, opnår vi let, at den slags arbejde får en negativ effekt på samfundsøkonomien, som er større end de brugte ressourcer. Derfor mener vi, man skal være meget varsom med pludselig at sætte for store ressourcer ind på et sådant område.

Vi erkender nødvendigheden af en byfornyelse, og vi erkender også nødvendigheden af et lovkompleks som værktøj for at gennemføre en byfornyelse. Men når dette er

sagt, må vi også sige, at vi ikke umiddelbart har lyst til at slippe ministeren løs på så stort et projekt som det fremlagte. Vi ønsker derimod, at man udvælger bestemte områder og prøver i reelt samarbejde med alle implicerede parter at gennemføre en rimelig byfornyelse dér. Vi ønsker klare områder, hvor man forsøger sig frem, og som kan bekræfte, om ministerens ideer er de rigtige, om der må vedtages noget ganske andet eller det blot skal korrigeres. Vi mener ikke, det er rimeligt at vedtage én gang for alle, at sådan skal det gøres på dette mægtige område. Vi må have klare og sikre forsøgsresultater, der viser, at den måde kan det gøres nogenlunde rigtigt på.

Det koster staten noget; det er vi indforståede med, hvis man vil lave sådanne klare forsøgsområder, men så må vi betale det, det koster, her og nu. Skal man ofre 50, 60, 70 pct. af det, det koster at skabe en rimelig husleje for de implicerede – ja, så må vi betale det. Og lad os så komme af med disse tossede rentesikringsordninger; staten opfører sig jo her, som om den havde en fradragsret ligesom private. Det er jo penge lige ud af kassen, uden at man får nogen reel modregning. Derfor kan det ikke betale sig for staten at, jeg havde nær sagt putte disse penge i de forkerte lommer.

Gennemførelsen af en decideret befornyelse kræver, mener vi, megen smidighed, endnu mere smidighed selvfølgelig end isolerede boligforbedringer. Det kræver forståelse for ejerne, det kræver forståelse for lejerne, det kræver forståelse for såvel etik som æstetik, og det kræver langmodighed, og endelig kræver det, som jeg har sagt, arbejdskraft og penge. Det kræver også, at pengene bruges rigtigt, at de bliver brugt til lejernes gavn og ikke til ejernes eller for at skaffe visse monumenter for ambitiøse ministre eller magtfulde formænd i boligselskaber, eller hvad det nu kan være. Det må være til lejernes gavn, at vi laver dette her. Som nævnt vil jeg ikke gå i detaljer – det skulle være rent principielt – men jeg vil sige, at der bliver visse misforhold med hensyn til de private ejere. Jeg kan ikke se, hvorledes man kan undgå, at en stor del går i de private ejeres lommer, og det er ikke vores ønske, at de summer, vi ofrer på disse områder, skal komme dem og ikke udelukkende lejerne til gode.

[Arne Bjerregaard]

Derfor må jeg konkludere, at vi vil se på alle de lovparagraffer, der er nødvendige for at gennemføre boligforbedring og byfornyelse, men vi vil så også have den indskrænkning, at lovene foreløbig kun kan bruges til fornyelse på afgrænsede områder. Derefter må vi, som jeg har sagt, finde frem til de rigtige fremgangsmåder.

Endvidere må, som jeg har sagt, finansieringsordningerne være anderledes; de må være kontante: staten skal ikke have nogen løbende udgifter på disse områder mange år frem i tiden. Det, der plager os så forfærdeligt, er, at vi hele tiden har sat vores udgifter frem i tiden: vi har ikke råd til det nu, så betaler vi senere. Det må vi ikke gøre på dette område, for det er til skade for såvel statens som lejernes økonomi. Bare fire år med rentesikring til 14 pct., som det er i øjeblikket, er, som enhver kan se, 56 pct. Ja men hvorfor så ikke betale 56 pct. af det med det samme, det er da billigere? I stedet for, at man ikke får en snus for de 56 pct., man har betalt, for det gør man jo faktisk ikke, ud over at man har holdt lejen på et lavt niveau bare i disse fire år. Derfor mener jeg, det er en forkert måde, man vurderer disse ting på finansieringsmæssigt.

Vi må selvfølgelig sige, at ministeren har gjort et stort stykke arbejde her, og det skal vi da ikke kritisere. Det er heller ikke det, vi kritiserer, men derimod, at man vil gabe over det hele på én gang og vil have tilladelsen på én gang til at kunne gennemføre det i fremtiden, uden at man har besludte undersøgelser, der kan begrunde, at det skal gøres på den måde. Vi skal også erkende, at ministeren har søgt at tilgodese både Svend, Knud og Valdemar, og hvem det nu kan være, i forslaget, men visse har han dog glemt, og visse steder er vægten skæv. Derfor må det vejes grundigt, og jeg kan sige til ministeren, at han ikke får lov til at bevæge sig frit på hele området på én gang med vores stemmer.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg skal meddele tinget, at vi afbryder mødet og holder en spisepause, når denne sag er afsluttet. Efter pausen går vi i gang med de tre sidste sager.

Flygaard (DR):

På retsforbundets vegne skal jeg knytte nogle bemærkninger til lovforslagene nr. L 158, L 159 og L 160 vedrørende sanering, genhusning og byfornyelse. Retsforbundet er absolut positivt stemt over for byfornyelse. Det er vi i erkendelse af de betydelige miljøbevarelsesinteresser, der ligger i det, fremfor blot at bygge videre og videre af nye boliger og kassere gamle eller lade dem forfalde. Vi erkender også den bedre ressourceøkonomi, ja, ofte også pengeøkonomi i byfornyelse fremfor i nybyggeri. Beskæftigelsespåvirkningen kan man selvfølgelig også i en arbejdsløshedstid notere som noget absolut positivt. Vi er meget langt enige i regeringsforslagenes præmisser, også i analysen af årsagerne til, at privat initiativ ikke hidtil har løst problemet hen ad vejen, som det vist så smukt hedder i politikerjargon.

Men vi må nok også sige fra, når man så konkluderer, at når de helt uanstændigt favorable finansieringsvilkår inden for nybyggeriet sætter byfornyelse og vedligeholdelse i stå, hedder midlet at overføre de skatteyderbetalte »favorancer« også til dette område. Det er efter vores opfattelse ikke statsfinansielt forsvarligt, og det er ej heller rimeligt. Vi deltager nok gerne i beklagelsen af den høje rente, for den har mange skadevirkninger, men lad os da bekæmpe den med den økonomiske politiks virkemidler: en ændret valutapolitik, en ændret skattepolitik, angreb på spekulationen osv., fremfor på visse områder kunstigt at bringe renten ned via statskassen, så rentebyrden blot på andre steder bliver så meget desto større. Det skal erkendes, at vi har en høj rente i dag, og den er nok stort set et produkt af dels et højt internationalt renteniveau, dels et underskud på de løbende poster på betalingsbalancen og dels et underskud i statskassen. Inflationen bidrager nok også til en vis rentehøjde, og endelig kan man pege på, at en række subsidier på erhvervsområdet og på byggeområdet også er med til at presse renteniveauet op på den del af markedet, der derefter bliver tilbage.

Skulle der endelig sættes statsmidler ind under den ene eller den anden form for at fremme den tiltrængte og fornuftige byfornyelse og sanering – og sådanne findes jo i rigt mål – kan det i hvert fald ikke være rimeligt, at man tillader, at sådanne statsbevillinger får lov til – skal vi sige privatøkonomisk? – at blive kapitaliseret af grundejerne, uanset

[Flygaard]

hvem disse er, ja, om de så er såkaldte almennyttige selskaber. Det er urimeligt, og det kan retsforbundet ikke være med til. Trods vældig velvilje over for byfornyelse og sanering – og genhusning med for den sags skyld, hvortil der dog knytter sig nogle tekniske vanskeligheder af dimensioner – må vi nok tage nogle alvorlige forbehold over for de af regeringen fremsatte forslag, men vi vil alligevel gerne være med til at se med velvilje på disse forslag under et udvalgsarbejde.

Boligministeren (Erling Olsen):

Jeg vil gerne starte med at takke for anerkendelsen af det arbejde, boligministeriets medarbejdere har udført i forberedelsen af dette lovforslag, og jeg vil lade det gå videre.

Jeg skal dernæst takke folketinget, fordi man fra alle partiers side har givet udtryk for, at man vil yde et stort arbejde under udvalgsbehandlingen af denne sag. Vi er netop kommet dertil nu, at vi må have folketinget inddraget i det videre arbejde med tilrettelægnings af byfornyelsen. Der er mange ting, der trænger til at blive drøftet og til at blive stillet over for alternativer. Det gælder på finansieringsområdet, hvor nogle var inde på det, og det gælder på en række andre områder. Vi skal gøre, hvad vi kan i boligministeriet for at give den saglige baggrund for drøftelserne, levere det materiale, vi overhovedet kan fremskaffe.

Man taler om et meget højt ambitionsniveau, men jeg tror nok, man har misforstået det lidt, hvis man har troet, at jeg ville komme her og sige: så, nu skal vi have lavet så og så meget, blot for at blæse tallene op. Når jeg kigger på omfanget af opgaven, er det egentlig med en vis grad af forfærdelse over, at det er kommet så langt, at så store dele af boligmassen er så dårlig. Så kan vi diskutere, hvis skylden er, men det mener jeg ikke er særlig frugtbar. Vi kan selvfølgelig diskutere, hvordan vi undgår, at den forslummer yderligere – og det må vi se fordomsfrit på – men dernæst må vi se, hvor meget vi kan klare i hvert enkelt år under hensyn til det arbejdskraftmæssige, til det almindelige samfundsøkonomiske og til, hvad de offentlige finanser kan bære.

Vi har altså her et vældigt problemkompleks foran os, som det er meget svært at klare i en folketingsdebat, hvor alle ordførere

har en begrænset taletid, men det kan ikke være anderledes her under førstebehandlingen. Derfor skal jeg heller ikke gå i dybden, men kun sige, at jeg glæder mig meget til udvalgsbehandlingen; jeg synes, at vi allerede i dag har fået nævnt mange synspunkter, som gør, at den i hvert fald bliver interessant.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 18.40.

Mødet udsat kl. 17.37

Mødet genoptaget kl. 18.40

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Landsarbejdsnævnets sammensætning, registeranvendelse, opkrævning af arbejdsgiverbidrag, arbejdsgiverens oplysningspligt, aldersgrænse for dagpenge m. v.).

(Lovforslag nr. L 144. Fremsat 21/2 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Taanquist (S):

Da vores ordfører i denne sag ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne gøre nogle bemærkninger om lovforslaget.

Vi kan tiltræde den administrative ændring, der ligger i, at arbejdsløshedsbidraget i